

# บทที่ 1

## บทนำ



### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย นอกจากจะมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามแล้ว เกาะลันตายังมีจุดเด่นอยู่ที่ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เนื่องจากมีกลุ่มชาติพันธุ์ได้แก่ ชาวไทยพุทธ ชาวไทยใหม่ (ชาวเลหรือยิปซีทะเล) ชาวไทย-จีน และชาวไทย-มุสลิม อาศัยอยู่ร่วมกันบนเกาะอย่างสมานฉันท์มาเป็นเวลาหลายทศวรรษ ด้วยอัตลักษณ์ของเกาะลันตาที่เอื้ออำนวย ทำให้หน่วยงานภาครัฐใช้เป็นจุดเด่นในการสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวบนเกาะลันตาเจริญเติบโตขึ้นอย่างมาก จากสถิติ พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักค้างคืนเพิ่มมากขึ้น 2 เท่า จาก 113,017 คนในปี 2544 เป็น 209,392 คน ในปี 2546 (แต่จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงภายหลังเกิดเหตุการณ์สึนามิ โดยลดลงเหลือ 107,271 คนในปี 2547)<sup>1</sup> และในเวลา 5 ปี จาก พ.ศ.2544 ถึง พ.ศ.2549 จำนวนที่พักอาศัยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่า จาก 46 แห่งในปี 2544 เป็น 95 แห่งในปี 2547<sup>2</sup> โดยเฉพาะหลังเกิดเหตุการณ์สึนามิ เมื่อปลายปี 2547 ทางจังหวัดกระบี่ต้องการฟื้นฟูการท่องเที่ยวจึงได้ยกร่างข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวกำหนดให้เกาะลันตาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวกลุ่มที่ 1 จาก 6 กลุ่ม<sup>3</sup> เพื่อให้เกาะลันตาเป็นเป้าหมายใหม่ของการท่องเที่ยวในทะเลอันดามัน

แม้การท่องเที่ยวจะนำรายได้เข้าสู่เกาะลันตาเป็นอย่างมาก แต่ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดผลกระทบในทางลบตามมาด้วย ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นไม่เพียงพอ ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านสังคมวัฒนธรรม เกาะลันตากำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเข้ามาของ

<sup>1</sup> ที่มา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้เขต 4 จังหวัดภูเก็ต

<sup>2</sup> คณะที่ปรึกษาบริษัทซีเอ็มซียูนิเวอร์แซลจำกัด, “โครงการวางแผนและจัดทำผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะชุมชนเกาะลันตาใหญ่” (กรุงเทพฯ: บ.ซีเอ็มซี.จก, 2549), หน้า 3-121. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

<sup>3</sup> รายงานการประชุมประจำเดือนหัวหน้าส่วนราชการการประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดกระบี่ หัวหน้าส่วนราชการส่วนกลาง หัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ นายอำเภอ นายกเทศมนตรี ผู้อำนวยการวิทยาลัย นายกองตำรวจบริหารส่วนจังหวัด ประธานคณะกรรมการบริหารหอการค้าจังหวัด ผกก.สภ.อ./รอง ผกก. .หน.สภ.อ. ผอ. สนง.ช.ก.ศ. ผู้แทน ททท. ประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด ครั้งที่ 1/2548 วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2548 เวลา 09.30 น. ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่

นักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป โดยเฉพาะจากประเทศอังกฤษและสวีเดน ได้นำวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาด้วย ซึ่งวัฒนธรรมบางอย่างขัดแย้งกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน โดยเฉพาะวัฒนธรรมอิสลามของมุสลิมซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่บนเกาะ (มากกว่าร้อยละ 80 ของประชากรบนเกาะนับถือศาสนาอิสลาม) ตัวอย่างข้อห้ามหรือข้อควรปฏิบัติในศาสนาอิสลาม เช่น ห้ามยุ่งเกี่ยวกับสิ่งของมีนเมา ห้ามการมีเพศสัมพันธ์เสรี และสตรีต้องแต่งเสื้อผ้ามิดชิด เป็นต้น เมื่อการท่องเที่ยวได้ขยายตัวขึ้นบนเกาะทำให้วัฒนธรรมที่แตกต่างเริ่มเข้ามาด้วย เช่น การนิยมดื่มเครื่องดื่มมีนเมา การมีเพศสัมพันธ์อย่างเสรี และการแต่งกายที่ไม่มิดชิดของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ชุมชนเกาะลันตาเองกำลังตระหนักถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมวัฒนธรรม และต้องการหาแนวทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวมุสลิมไว้ โดยแนวทางหนึ่งที่เป็นไปได้คือ การแบ่งเขตการใช้ที่ดิน (Land use zoning) เพื่อการท่องเที่ยว<sup>4</sup> ในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการวิจัยเพื่อการวางแผนและออกแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อท่องเที่ยวโดยการนำเอากระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ เช่น ภาพถ่ายทางอากาศ (Aerial photography) การวาดภาพ (Hand graphics) หรือระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ซึ่งนับว่ามีประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม การใช้ประโยชน์จากที่ดินนั้นต้องคำนึงถึงความต้องการของชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นสำคัญด้วย เนื่องจากความต้องการการใช้ประโยชน์จากที่ดินของชุมชนอาจมาจากประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม ที่ยึดถือมาแต่ดั้งเดิม ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงต้องการศึกษาแนวทางการแบ่งเขตการใช้ที่ดิน (Land use zoning) เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นสำคัญ เนื่องจากชุมชนเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

## 1.2 โจทย์คำถามการวิจัย

ชุมชนมุสลิมบนเกาะลันตาต้องการกำหนดการใช้ที่ดิน (Land use zoning) เพื่อการท่องเที่ยวอย่างไร เพื่อป้องกันผลกระทบทางลบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

## 1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะความต้องการของชุมชนในการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้น

<sup>4</sup> สัมภาษณ์ วาสนา ช่างแห่ม, ตัวแทนเครือข่ายฟื้นฟูเกาะลันตาและโครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมและการจัดการระบบนิเวศ, 1-4 มิถุนายน 2549.

2. นำเสนอแนวทางการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวบนเกาะล้านตาที่มาจากความต้องการของชุมชน

#### 1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาแนวทางการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวบนเกาะล้านตามุ่งเน้นที่ความต้องการของชุมชนมุสลิม
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะพื้นที่เกาะล้านตาใหญ่ จำนวน 7 หมู่บ้าน
3. ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาตั้งแต่ช่วงปี 2540 เป็นต้นมาซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยประสบวิกฤตเศรษฐกิจและรัฐบาลเริ่มใช้นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นตลาดต่างประเทศ (Visit Thailand Year)

#### 1.5 ข้อยกเว้นของการวิจัย

ผู้วิจัยมิได้เป็นชาวมุสลิม จึงอาจมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกหรือหลักปรัชญาศาสนาที่เกี่ยวข้องศาสนาอิสลาม

#### 1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

**การแบ่งเขตการใช้ที่ดิน (Zoning)** หมายถึง การออกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ที่ดิน (Land use regulation) เพื่อแบ่งเขตการใช้ที่ดินเป็นส่วนต่างๆ ตามการใช้ประโยชน์ หรือเพื่อป้องกันการพัฒนาใหม่ๆ ที่จะเป็นอันตรายต่อชุมชนเดิม

**การมีส่วนร่วมของชุมชน** หมายถึง การที่ชุมชนเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทางการบริหารจัดการกิจการที่ชุมชนมีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อกำหนดความต้องการของชุมชนเอง

**กิจกรรมการใช้ที่ดินประเภทสถานบันเทิง** หมายถึง กิจกรรมการใช้ที่ดินที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการเปิดเพลงเสียงดังเพื่อความบันเทิงกับนักท่องเที่ยว เช่น ประเภทไนต์คลับ บาร์ รวมถึงร้านคาราโอเกะด้วย

**คนมุสลิมหรือชาวมุสลิม** หมายถึง ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามบนเกาะล้านตาใหญ่  
**ชุมชนมุสลิม** หมายถึง ชุมชนที่ประกอบด้วยผู้นับถือศาสนาอิสลามบนเกาะล้านตาใหญ่

**ชาวไทยหรือชาวไทยพุทธ** หมายถึง ชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธบนเกาะล้านตาใหญ่ทั้งที่อาศัยมาแต่เดิมและย้ายมาอยู่ใหม่

**ชาวไทยจีน** หมายถึง ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานบนเกาะล้านตาใหญ่

**ชาวเล หรือ ชาวไทยใหม่** หมายถึง กลุ่มอุรฺกฺลาโวยที่อาศัยอยู่บนเกาะลันตาใหญ่ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว หมายถึง อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าพักเมื่อเดินทางมาอยู่บนเกาะลันตา เช่น รีสอร์ท บังกะโล เกสต์เฮาส์ เป็นต้น ซึ่งเป็นทั้งอาคารที่สร้างขึ้นใหม่และอาคารที่ดัดแปลงจากบ้านพักอาศัยของคนในชุมชนด้วย

**วัฒนธรรมอิสลาม** หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตหรือรูปแบบของพฤติกรรมตลอดจนสิ่งสร้างสรรค์ต่างๆ ที่นำมาจากหรืออยู่ในขอบข่ายของคัมภีร์อัลกุรอ่านและการสั่งสอนของท่าน ศาสนทูตมุฮัมมัด<sup>5</sup> รวมถึงสถาปัตยกรรมหรือสิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นตามความเชื่อหรือคำสอนของศาสนา

**อาคารมัสยิด** หมายถึง สิ่งปลูกสร้างที่เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม ไม่รวมพื้นที่โดยรอบ

### 1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบความต้องการของชุมชนในการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวบนเกาะลันตา เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต
2. สามารถใช้แนวทางในการแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกับการวางแผนและการออกแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

<sup>5</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.